

Protocol betreffende de behandeling van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in de instelling

Pre-ambule

1. Doel van dit protocol

Dit protocol wil ertoe bijdragen dat de schoolleiders en het College van Bestuur in hun uiteindelijke besluitvorming zorgvuldig, verantwoord en daarop verifieerbaar handelen. Het protocol wil ruimte bieden voor ontwikkeling en bijstelling, op basis van voortschrijdend inzicht vanuit concrete situaties in instellingen.

2. Toepasselijke situaties

2.1

De wettelijke aangifteplicht en meldplicht is beperkt tot seksueel misbruik van leerlingen die op het moment van het misbruik jonger zijn dan achttien jaar. De grens is bij deze leeftijd gelegd omdat alle seksuele handelingen tussen leerkrachten en minderjarige leerlingen strafbaar zijn. Kenmerkend zijn dan:

- een afhankelijkheidsverhouding tussen medewerker en leerling
- de minderjarigheid van de leerling

Met name voor de begrippen zorg en waakzaamheid zoals opgenomen in Titel XIV van het Wetboek van Strafrecht (artikel 249), geldt dat zij niet beperkt zijn tot een rechtstreekse leraar-leerlingverhouding, maar zich (daarnaast) ook uitstrekken over situaties waar een dergelijke verhouding ontbreekt. Docenten hebben (volgens een uitspraak van de rechtbank Alkmaar van 29 mei 2002) in algemene zin toezichthoudende en zorgtaken ook ten behoeve van leerlingen aan wie zij geen les geven maar met wie zij wel in één schoolgebouw verkeren of anderszins uit hoofde van hun functie contact onderhouden.

In het algemeen geldt dat ook een seksuele relatie van een ten behoeve van de instelling met taken belast persoon met een meerderjarige leerling, ook als een meerderjarige leerling stelt dat deze is ingegeven door wederzijdse gevoelens, in de context van onderwijs en didactiek niet wordt getolereerd. Zo'n relatie doet afbreuk aan de veiligheid van de leerling op de instelling en past niet in de pedagogische opdracht van de medewerkers van de instelling. Een professionele afweging hierin mag van elke medewerker worden verwacht.

Bij onvrijwillige seksuele handelingen worden meerderjarigen in staat geacht zelf de afweging te maken om wel of niet aangifte te doen. Uiteraard kunnen zij voor begeleiding of advies een beroep doen op een vertrouwenspersoon of een vertrouwensinspecteur.

2.2

Dit protocol is tevens van toepassing op situaties waarbij sprake is van seksueel misbruik en seksuele intimidatie door medewerkers in de instellingen ten opzichte van minderjarigen buiten de instelling.

Ook hier kan het gaan om gedrag dat zich principieel niet verstaat met de doelstellingen die de Stichting Carmelcollege en haar instellingen zich hebben gesteld, als onder punt 2.1 verwoord.

2.3

Voorts is het protocol van toepassing op situaties waarbij sprake is van seksueel misbruik en seksuele intimidatie door een medewerker van de instelling (thans nog werkzaam in de instelling) ten opzichte van een toen minderjarige (oud)leerling van de instelling.

Het is een algemeen ervaringsgegeven dat de effecten van seksueel misbruik en seksuele intimidatie op een oud-leerling vaak pas na lange tijd blijken. De wetgever houdt hiermee rekening door ruime verjaringstermijnen te hanteren. Daarbij is relevant dat de medewerker nog steeds in dienst van de Stichting is.

3. Informatie- en meldplicht

Indien medewerkers van de instellingen van de Stichting Carmelcollege - op welke manier dan ook- informatie krijgen over een mogelijk geval van seksueel misbruik of seksuele intimidatie (zie de omschrijving in bijlage 2 artikel 3) gepleegd door een ten behoeve van de instelling met taken belaste persoon of personen jegens een minderjarige leerling moeten zij op basis van de Wetswijziging bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs (1999) het College van Bestuur direct informeren. Er is sprake van een meldplicht.

In de praktijk van alle dag zal informatie over een mogelijk geval van seksueel misbruik of seksuele intimidatie vaak worden gemeld bij de direct-leidinggevende. Deze zal direct na de ontvangst van de informatie de schoolleider dienen te informeren. Gezien de bedoeling van de wetgever is het aan de schoolleider het College van Bestuur onmiddellijk in kennis te stellen van deze melding. Bestaat het vermoeden dat de schoolleider zelf betrokken is bij (het vermoeden van) seksueel misbruik en seksuele intimidatie dan dient de melding door de medewerker rechtstreeks plaats te vinden bij het College van Bestuur.

Gedragslijn

1. Indien een vermoeden van seksueel misbruik en of seksuele intimidatie bij de schoolleider bekend wordt gemaakt meldt de schoolleider dit onmiddellijk aan College van Bestuur.

De schoolleider meldt de situatie vervolgens bij de teamleider Advies & Support, dan wel, bij diens afwezigheid, bij de personeelsadviseur van de school alsook de adviseur die is belast met de uitvoering van de klachtenregeling.

In dit eerste gesprek wordt informatie uitgewisseld over de aard en de ernst van de situatie. Daarbij worden afspraken gemaakt over de verdere procesgang:

- *indien op grond van de informatie waarover de schoolleider beschikt blijkt dat het hier inderdaad gaat om een redelijk vermoeden van een zedenmisdrijf (zie bijlage), treedt de schoolleider onmiddellijk in contact met de vertrouwensinspecteur voor nader overleg en advies.*
- *afhankelijk van het resultaat van dit overleg wordt een beslissing genomen over aangifte bij politie en justitie. Aangifte vindt plaats nadat hiervan de aangeklaagde en de ouders van de minderjarige leerling op de hoogte zijn gesteld.*

Ook indien overleg met de vertrouwensinspecteur leidt tot de conclusie dat geen aangifte bij politie en justitie nodig is, treedt de schoolleider in contact met het bestuursbureau. In gezamenlijk overleg wordt de zaak verder behandeld en bekeken of eventueel disciplinaire (of andere) maatregelen noodzakelijk zijn. Daarbij worden de leerling en zijn/haar ouders geïnformeerd over de mogelijkheid de zaak voor te leggen aan de klachtencommissie.

Het is van groot belang dat een gedegen afweging vanuit meerdere invalshoek wordt gemaakt, die geval tot geval verschillend zal kunnen uitvallen. In ieder zal het gaan om:

- *de verdere opvang van de leerling en zijn ouders*
- *de gesprekken met de verdachte medewerker;*
- *de berichtgeving naar overige medewerkers in de instelling;*
 - *de berichtgeving naar de overige ouders en leerlingen;*
 - *de berichtgeving aan de pers*
- *gesprekken met/melding of aangifte bij justitie en politie*
- *overige relevant geachte afspraken*

2. De schoolleider neemt na de bespreking zoals verwoord in artikel 1 van de gedragslijn persoonlijk contact op met betrokkene en stelt hem op de hoogte van datgene wat tegen hem/haar is ingebracht.

Dit contact is te beschouwen als de eerste mededeling en een eerste oriëntatie op de aard en de ernst van de situatie, waarbij de perceptie van de betrokkene van belang is. De schoolleider wijst hem/haar op de mogelijkheid van juridische bijstand en de mogelijkheden voor hulpverlening (vertrouwenspersoon, maatschappelijke werk). De betrokkene wordt schriftelijk opgeroepen. Hierbij wordt melding gemaakt van de mogelijkheid zich te laten bijstaan door een raadsman/vrouw. Het gesprek wordt schriftelijk vastgelegd.

3. De schoolleider zorgt voor maatregelen die het verloop van het onderwijsproces waarborgen.

Hierbij gaat het met name om de voortgang van proefwerken, schoolonderzoek en examens surveillance, klassenopvang.

4. Naar de beoordeling van de schoolleider en afhankelijk van de resultaten van het gesprek, roept de schoolleider een commissie bijeen die naast de schoolleider bestaat uit het lid van het College van Bestuur belast met personele zaken en de teamleider Advies & Support en de personeelsadviseur.

Deze commissie bepaalt aan de hand van de informatie en de resultaten uit het gesprek van de schoolleider (punt 3) of ter ondersteuning een extern juridische adviseur noodzakelijk is. De ondersteuning kan bestaan uit advisering over de voortgang van het proces en de juridische complicaties die zich daarbij (kunnen) voordoen, alsook het deelnemen aan gesprekken met betrokkenen (de betrokken werknemer en zijn/haar raadsman/raadvrouw). De commissie onderzoekt, voert gesprekken met betrokken en indirect betrokken actoren (waaronder Inspectie en Justitie) en is daarin de gemandateerde vanuit het College van Bestuur. De Commissie rapporteert naar bevindt doch regelmatig het College van Bestuur en adviseert het College van Bestuur ter zake van mogelijk te nemen maatregelen. Ingeval van een juridische procesgang (Commissie van Beroep, burgerlijke rechter) laat de commissie zich altijd bijstaan en vertegenwoordigen door een extern juridisch adviseur.

5. De schoolleider zorgt voor de verdere communicatie naar ouders en leerlingen en de pers.

Indien noodzakelijk is het advies en/of de ondersteuning van de communicatieadviseur van het bestuursbureau beschikbaar.

6. De schoolleider zorgt voor dossiervorming met inachtneming van de bepalingen in het privacy-reglement.

Alleen al vanuit het perspectief van eventuele disciplinaire maatregelen is dossiervorming essentieel. Criteria voor zorgvuldige dossiervorming zijn in het privacyreglement van de Stichting opgenomen. Dat reglement geldt voor alle Carmelinstellingen.

7. De schoolleider zorgt voor een rapportage ten behoeve van het College van Bestuur, waarin verslag wordt gedaan van de procesgang en op basis waarvan deze op effectiviteit en volledigheid kan worden geëvalueerd.

Bijlage 1

Toelichting bij dit protocol

De schoolleider

De schoolleider dient te handelen in overeenstemming met de wet en volgens de beginselen die in het maatschappelijk verkeer betamelijk worden geacht (namelijk die van behoorlijk bestuur, zorgvuldigheid, redelijkheid en billijkheid). In situatie die onder de werking van dit protocol vallen zullen altijd verschillende en zwaarwegende belangen spelen, die contrair ten opzichte van elkaar kunnen zijn. Op de schoolleider rust in dat opzicht een zware verantwoordelijkheid. In dat opzicht ook moet nadrukkelijk worden overwogen op welke wijze submandaat wordt ingevuld. Het Schoolleiderstatuut geeft geen verwijzing naar 'seksueel misbruik', maar spreekt van 'klachten'. De behandeling ervan kan worden gemandateerd binnen de instelling. Als daarvan sprake is, spreekt het voor zich dat een mandaatstelling altijd gepaard gaat met nauwsluitende informatievoorziening. Het is de schoolleider immers die eindverantwoordelijkheid heeft af te leggen.

In ieder geval is het de verantwoordelijkheid van de schoolleider:

- dat strafbare feiten of vermoedens hieromtrent gemeld zullen moeten worden bij het College van Bestuur en de vertrouwensinspecteur en overleg hierover moet plaatsvinden met de vertrouwensinspecteur;
- dat de onderzoek wordt ingesteld naar de ernst van de situatie,
- het feitencomplex, de beleving ervan binnen een school en de consequenties ervan voor het onderwijsproces, dient af te zetten tegen het belang van de medewerker;
- dat een consistent beleid wordt gevoerd ten aanzien van het omgaan met situaties rond seksueel misbruik en seksuele intimidatie;

De schoolleider dient (ook bij twijfel) altijd een beroep te doen op het domein Advies & Support van het bestuursbureau.

De vertrouwenspersoon

Vertrouwenspersonen zijn binnen de instelling vaak het eerste aanspreekpunt voor leerlingen; zij dienen de leerling bij het indienen van een klacht en tijdens de daaropvolgende procedure te begeleiden en te ondersteunen.

Voordat er sprake was van een meld- en overlegplicht kon een vertrouwenspersoon er in overleg met een klager voor kiezen om aangifte doen, rekening houdend met de belangen van en gevoelens van klager.

De meldingsplicht, die geldt voor alle personeelsleden die over informatie beschikken over een mogelijk zedenmisdrijf van een ten behoeve van de instelling met taken belast persoon ten aanzien van een minderjarige leerling, is evenwel ook van toepassing op de vertrouwenspersoon. Mogelijke bedenkingen van betrokken ouders en leerlingen tegen melding bij de eindverantwoordelijke schoolleider ontslaan de vertrouwenspersoon niet van deze verplichting.

(zie aanwijzingen vertrouwenspersoon bijlage 3)

Instanties

Er zijn verschillende instanties waarmee de schoolleider contact kan opnemen:

- *de in- en/of externe vertrouwenspersoon van de instelling;*
- *maatschappelijk werk;*
- *hulpverleningsinstanties;*
 - a. een afdeling Jeugd Gezondheidszorg van de GGD;*
 - b. een vertrouwensarts van het Bureau Vertrouwensartsen;*
 - c. een Bureau Slachtofferhulp.*

De Communicatie

Mededelingen naar buiten dienen beperkt te zijn tot de feiten; terughoudendheid en prudentie is op z'n plaats. Totdat de rechter gesproken heeft is er slechts sprake van een verdachte (en geen dader).

Onzorgvuldigheid bij uitlatingen kan aanleiding zijn voor smaadprocedures (mogelijk leidend tot een eis tot schadevergoeding via de burgerrechter).

Hoewel politie en media uiteindelijk zelf beslissen over de inhoud en het moment van informatie naar buiten, kan in het belang van alle betrokkenen worden getracht tot enige afstemming te komen, door bijvoorbeeld de volgende afspraken te maken:

De schoolleider of zijn gemandateerde dient in ieder geval, voordat informatie uitgaat naar derden (medewerkers, ouders en leerlingen) en de pers, eerst overleg te plegen met de communicatieadviseur van het bestuursbureau waarbij ondermeer wordt gezocht naar;

- a. liefst een gezamenlijke tekst voor een verklaring, zonodig in overleg met de politie;
- b. bepaling van het tijdstip van publicatie.

Bijlage II

Begripsbepalingen

1. (Minderjarige) leerling

Op grond van artikel 1.233 BW zijn kinderen minderjarig als ze nog geen 18 jaar zijn en niet gehuwd zijn of zijn geweest. Onder leerling valt tevens een (ex)leerling.

2. Ten behoeve van de instelling met taken belast persoon

Bedoeld worden medewerkers, stagiairs, schoonmaakpersoneel, uitzendkrachten en vrijwilligers en allen die werkzaamheden verrichten voor de instelling.

3. Seksuele intimidatie en seksueel misbruik

Onder seksuele intimidatie wordt verstaan ongewenst seksueel getinte aandacht die tot uiting komt in verbaal, fysiek en non-verbaal gedrag. Dit gedrag wordt door degene die het ondergaat, ongeacht sekse en/of seksuele voorkeur, ervaren als ongewenst, of wordt, indien het een minderjarige leerling betreft, door de ouders, voogden of verzorgers van de leerling als ongewenst aangemerkt. Seksueel intimiderend gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn.

De delictomschrijvingen van de zedendelicten staan vermeld in de artikelen 239 t/m 251 Wetboek van Strafrecht. Het gaat in de wet om strafbare vormen van seksuele intimidatie en seksueel misbruik: zedenmisdrijven, gepleegd door een medewerker van de Onderwijsinstelling jegens een minderjarige leerling. Hoewel al deze delicten binnen het onderwijsveld kunnen worden begaan, zal het met name gaan om:

- ontucht: handelingen als voorspel op feitelijk seksueel contact; kla(a)g(st)er is betast, gestreeld, uitgetreld, gekust door de aangeklaagde.
- aanranding: de kla(a)g(st)er is gedwongen met geweld, bedreiging of andere feitelijkheid seksuele handelingen te dulden of te plegen; de kla(a)g(st)er heeft bijvoorbeeld toe moeten zien hoe de aangeklaagde zichzelf bevredigende, de kla(a)g(st)er heeft de aangeklaagde moeten bevredigen.
- verkrachting: de kla(a)g(st)er is gepenetreerd in vagina, anus of mond door de aangeklaagde. Deze penetratie heeft plaatsgevonden met geweld, bedreiging van geweld of andere feitelijkheid.

4. Geheimhoudingsplicht

Ter bescherming van de belangen van alle direct betrokkenen wordt uiteraard de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht genomen bij de behandeling van een melding. Geheimhouding is verplicht, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift tot mededeling verplicht of uit de taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit.

5. De wettelijke aangifteplicht en meldplicht

De wettelijke aangifteplicht en meldplicht is beperkt tot seksueel misbruik en seksuele intimidatie als bedoeld in Titel XIV van het Wetboek van Strafrecht van leerlingen die op het moment van het misbruik jonger zijn dan achttien jaar. De grens is bij deze leeftijd gelegd omdat alle seksuele handelingen tussen ten behoeve van de instelling met taken belaste personen en minderjarige leerlingen strafbaar zijn.

Bij onvrijwillige seksuele handelingen worden meerderjarigen in staat geacht zelf de afweging te maken om wel of niet aangifte te doen.

6. Klachtencommissie Stichting Carmelcollege

De onafhankelijke klachtencommissie die op grond van de Kwaliteitswet is ingesteld.

Bijlage 3

Aanwijzingen vertrouwenspersoon

Ingeval een leerling melding maakt van seksueel misbruik en intimidatie zijn de volgende stappen aan de orde.

1. De vertrouwenspersoon gaat ook na of de gebeurtenis aanleiding geeft tot het indienen van een klacht. Voor sommige klagers is het voldoende om hun verhaal te vertellen, anderen hebben de vertrouwenspersoon nodig om te verkennen hoe zij met deze intimidatie kunnen omgaan, weer anderen willen een officiële klacht indienen.
Maak klager meteen duidelijk dat geen geheimhouding beloofd kan worden. Ingeval van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit heeft de vertrouwenspersoon aangifteplicht (via de schoolleider (cq. het College van Bestuur indien de schoolleider zelf betrokken is bij de zaak).
2. Indien de vertrouwenspersoon slechts aanwijzingen, doch geen concrete klachten bereiken, overlegt hij/zij met de schoolleider of kan hij/zijn deze ter kennis brengen van de klachtencommissie.
3. Afhankelijk van de aard van de klacht kan de vertrouwenspersoon klager en/of zijn ouders adviseren een klacht in te dienen bij de klachtencommissie of bij politie en justitie. De klachtencommissie kan ook ingeschakeld worden terwijl een onderzoek bij politie en justitie plaatsvindt.
4. De vertrouwenspersoon begeleidt de klager en of zijn ouders desgewenst bij de verdere procedure bij de klachtencommissie en verleent desgewenst bijstand bij het doen van aangifte bij politie en justitie.
5. De vertrouwenspersoon verwijst klager en/of zijn ouders, indien en voor zover noodzakelijk of wenselijk, naar andere instanties gespecialiseerd in opvang en nazorg.
6. De vertrouwenspersoon neemt bij zijn/haar werkzaamheden de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht en neemt zonodig contact op met deskundigen in het bestuursbureau (domein Advies & Support).

(zie ook informatie van PPSI (Project Preventie Seksuele Intimidatie)
www.aps.nl/PPSI